

GRUNDLAGSUTSKOTTETS UTLÅTANDE 7/2004 rd

Regeringens proposition med förslag till lagar om ändring av lagen om konkurrensbegräns- ningar och vissa lagar som har samband med den

Till ekonomiutskottet

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 24 februari 2004 en proposition med förslag till lagar om ändring av lagen om konkurrensbegränsningar och vissa lagar som har samband med den (RP 11/2004 rd) till ekonomiutskottet för beredning och bestämde samtidigt att grundlagsutskottet ska lämna utlåtande i saken till ekonomiutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- regeringssekreterare Lauri Tenhunen, handels- och industriministeriet
- professor Ilkka Saraviita
- professor Kaarlo Tuori
- professor Veli-Pekka Viljanen.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår att förbudsbestämmelserna i lagen om konkurrensbegränsningar harmoniseras med konkurrensreglerna i EG-fördraget. De nationella myndigheterna får tillämpa EG:s konkurrensregler i sådana fall som kan påverka handeln mellan medlemsstaterna. När EG:s konkurrensregler överträtts kan marknadsdomstolen ge Europeiska kommissionen och konkurrensverket tillstånd att förrätta inspektioner i andra lokaler än näringsidkares affärslokaler.

Förslagen är mestadels en följd av att tillämpningen av EG:s konkurrensregler setts över. Den

nya förordningen om tillämpning av dessa regler träder i kraft den 1 maj 2004. De föreslagna lagarna avses träda i kraft samtidigt med förordningen.

Regeringen redogör i motiven till lagstiftningsordning hur tillämpningsförordningen behandlades bl.a. i grundlagsutskottet. Den punkt i lagförslaget som gäller tillstånd att förrätta inspektioner i hemfridsskyddade lokaler strider enligt motiveringstexten inte mot grundlagens 10 §. Regeringen anser det dock motiverat att grundlagsutskottet ombeds yttra sig i saken.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Utskottets ståndpunkt till förslaget till förordning. Avsikten med propositionen är att i den nationella konkurrenslagstiftningen införa de ändringar som följer av rådets förordning om genomförandet av konkurrensreglerna i artiklarna 81 och 82 i fördraget. Förordningen ska tillämpas från den 1 maj 2004. Grundlagsutskottet behandlade ärendet under riksmöte 2001 utifrån ett förslag till förordning. I det sammanhanget tog utskottet upp bl.a. frågan hur kommissionens befogenheter att förrätta inspektioner förhåller sig till hemfridskyddet i 10 § i grundlagen. I detta perspektiv är 20 a § 1 mom. i lagförslag 1 relevant i propositionen. Enligt lagrummet ger marknadsdomstolen på ansökan av kommissionen tillstånd till inspektion, som till följd av tillämpningsförordningen kan förrättas bl.a. i en privatbostad.

I överensstämmelse med tolkningspraxis under riksmötet 2001 påpekade utskottet att inspektionsbefogenheterna i förslaget inte var kopplade till en konkret och specificerad anledning att misstänka att brott har begåtts eller kommer att begås mot lagen. Följaktligen ansåg utskottet att förslaget till förordning inte harmonierade med grundlagens bestämmelser om skydd för hemfrid (GrUU 12/2001 rd, s. 3/II).

I den slutliga tillämpningsförordningen ingår i artikel 21.1 en bestämmelse som kopplar samman rätten att genomföra inspektioner i hemfridskyddade lokaler med en rimlig misstanke om en allvarlig överträdelse av artikel 81 eller artikel 82. Detta korresponderar med utskottets ståndpunkt till förslaget till förordning.

Nyare praxis. Under riksmöte 2002 ansåg grundlagsutskottet att proportionalitetskravet

beträffande en begränsning av en grundläggande fri- och rättighet inte uppfylls när inspektion förrättas i affärslokaler vid misstanke om ett sådant brott som högst kan leda till böter (GrUU 40/2002 rd, s. 2). Men när det gäller inspektioner för kontroll av hur stöd och bidrag som beviljats av offentliga medel används ansåg utskottet att inspektioner kan tillåtas om det finns grundad anledning att misstänka sådana straffbara förseelser som allra högst ger ett bötesstraff (GrUU 69/2002 rd, s. 2—3). Enligt utskottets nya praxis är det helt klart att det måste föreligga grundad anledning att misstänka att lagen överträtts eller kommer att överträdas på ett straffbart sätt för att inspektion ska vara tillätlig i konstitutionellt hänseende.

Konklusion. Rätten att genomföra en inspektion kopplas i tillämpningsförordningen samman med en allvarlig överträdelse av artikel 81 eller 82 i fördraget. Gärningen kan vara ett brott och följaktligen straffbar. Men det behöver inte nödvändigtvis alltid vara så.

För den som bryter mot bestämmelserna i de nämnda artiklarna ska enligt 7 § i lagförslaget bestämmas en påföljdsavgift (konkurrensbrottsavgift). Det strider inte mot utskottets nya tolkningspraxis att inspektionsrätten är sammankopplad med ett förfarande som är sanktionerat med en straffavgift. Lagförslaget kan således behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Utlåtande

Grundlagsutskottet anser

att lagförslagen kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Helsingfors den 18 mars 2004

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Kimmo Sasi /saml
vordf. Arja Alho /sd
medl. Leena Harkimo /saml
Roger Jansson /sv
Irina Krohn /gröna
Miapetra Kumpula /sd

Annika Lapintie /vänst
Reino Ojala /sd
Arto Satonen /saml
Seppo Särkiniemi /cent
Ilkka Taipale /sd
ers. Veijo Puhjo /vänst.

Sekreterare var

biträdande generalsekreterare Jarmo
Vuorinen.